

1111

August 1874

Box

XIII

XIII

Rox

Anmerkninger

over

Afhandlingen

indsat i Ugeskriftet Samleren No. 9, 10 og 11,

om en

Kjøbstæds Anlæggelse i Nordlandene

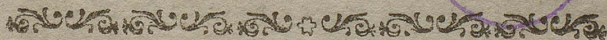
ved

Hagerup

befarere

af

Bergens Deputerede Borgere 1787.

BERGEN, 1788.

Erykt i Hs. Kongl. Majests. privilegerede Bogtrykkerie,
hos Rosinus S. Dahl.

F o r e r i n d r i n g .

Dm denne lille Afhandling kommer nu for sildede, er det ikke vor Skyld; Den blev i April 1787 nedsendt til Gunnerus, Udgiver af Samleren, som lovede derudi at indrykke den. Det skeede ikke, Gunnerus døde; vi forlangede ved Commissionair, at den maatte indrykkes af den Mand, der forfattede Samleren. Det kom aldrig til sig, ubegribeligt af hvad Aarsag. Vi fik den med Nød tilbage, og troede dog nu, vi i denne Publicitærens Tid kunde og burde lade den trykke; thi omendskiont Planen til den omvistede Kiøbstæds Anlæggelse skal allerede have trængt igiennem, saa er dog vel endnu intet vigtigt begyndt, og turde da vel imidlertid disse Anmerkninger komme i Betragtning.

Det er ey Egenytte, mindre Dadleshae, der har foranlediget disse Anmerkninger, da den høystærede Herr Forfatter er os ligesaa ubekjendt, som vi ere ham. Men da han i Noten under første Side No. 9 tilkiendegiver, at have, efter en vigtig Mand's Anmodning, udi Aaret 1775 meddeelt ham disse Tanker til eget Brug, men nu for adskillige Aarsager lodet dem ved Trykken bekiendtgjøre; saa have vi, som Bergens deputerede Borgere, troet os forbundne, ligeledes at meddele disse Anmerkninger, da vi ansee Sagen høyst vigtig, saavel for Bergens Bøe, som dens Indvaaneres Belskær, tilligemed Nordlændingernes, hvilket er Aarsagen, hvorfor vi paa en aldeles ukunstlet, dog med Sandhed overensstemmende Maade, efter den Kundskab vi have om Sagen, vil prøve at veye de Grunde, hvilke Herr Forfatteren anfører som Beviser for Nytte af en Kiøbstæds Anleggelse i Nordlandene, hvortil vi endog af Herr Forfatteren synes at opfordres, da han i Slutningen af Afhandlingen selv tilstaaer Sagens Vigtighed; fører til, at den paa det nyeste bør undersøges, og hvis hans Tanker findes ugrundede, da er han villig at gienkalde og overgive dem til Forglemmelsen.

At Tronhjem er den nordligste Kiøbstæd i det Nordenfeldste, som Hr. Forfatteren paa 2den Side No. 9 anfører, er almindelig bekiendt. At det har kundet opvakt mange Fremmedes Opmærksomhed, ja endog deres, der indeustiers har giennemreyst disse Egne, tilstaaes; men hos dem, der nøye kiender Landets lokale Beskaffen-

hed, og den øyensynlige Farlighed, fra Søen at komme til dette Lands Kyster, kan det aldrig have opvakt anden Tanke, end at flere Kiøbstæder her, er næsten en Umuelighed, og at De der har paastaæet det modsatte, ey har kiendt Landet, mindre taget i Betragtning de naturlige Nødvendigheder, som til Kiøbstæd udfordres.

Formodentlig har dette eene været Ursagen, hvorfor Regieringen allernaadigst har forkastet de Forslage, der som oftest har anpriist saadant Anlæg.

Urettelig anfører Hr. Forfatteren Pag. 130: at der ikke engang fra Tronhiem lige til Nordkap, findes en Lade- eller Løds-Plads, ey heller en Markeds-Plads, hvor Indbyggerne kunde forvandle deres Produkter til Penge, og sættes i Stand til at forskaffe sig nundværlige Nødvendigheder, da det dog er bekiendt, at der i Gindmarken jo gives Handels- Lade- og Løds-Pladser, og i Nordland overalt findes der handlende iblandt Almuen nedsatte, snarere for mange end for faa, som i alt afhielpede den af Hr. Forfatteren befrygtende Mangel, saavel i Kiøb som Søl for dem af Almuen, som ey vil føre deres Handel til Lundsberget eller Markedet, ey heller til Tronhiem eller Bergen.

Hr. Forfatteren siger Pag. 132: „En Kiøbstæds Anlæg i Nordlandene berøver da vel fornemmelig paa disse tvende Qvæstioners Afgiørelse, af hvilke de tvende første synes let at kunne besvares, men den sidste at medføre den største Vanskelighed.

1) Er den aldeles nødvendig?

2) Er den muelig, og kan den der have Sted?

3) Hvad

3) Hvad Indflydelse vilde den have paa Bergens, dens vigtige Bøes Forfatning, og er dennes Undergang, som en nødvendig Folge deraf, ey dermed uomgiengelig forbunden?

Hr. Forfatteren påaaster Kiøbstædens Nødvendighed af følgende Grunde Pag. 133:

- 1) Fordi Landet strækker fra den 65 til den 72 Grad.
- 2) For den Indflydelse den vilde have paa de store Havfiskerier, der udgjør den fornemste Næringsvej.
- 3) For dens Bidrag til Næringsvejenes Fuldkommenshed, i Henseende til Dvægavling, Agerdyrkning og Skovhugst.

At en Kiøbstad skulle være nødvendig, fordi Landet strækker fra den 65 til den 72 Grad, kan vel neppe bifaldes, naar Beskaffenheden er saaledes, som i Nordlandene, hvor Naturen har nægtet Anlæggets Muelighed: Vel har Hr. Forfatteren bestemt Landets Længde, men naar nu derhos dets ubetydelige Bredde betragtes, vil man lettelig indsee, hvad Besværlighed den lange Vei til Kiøbstæden vilde foraarsage Indbyggerne, ved at søge derhen, om et eller andet derfra behøvedes.

At en Kiøbstad skulle være nødvendig, for den Indflydelse den vilde have paa de store Havfiskerier, som Landets fornemste Næringsvej, Pag. 133, kan ligesaa lidet bifaldes; thi da dette er Indbyggernes betydeligste Næringsvej, saa vil det blive en høyst Nødvendighed for dem, paa alle muelige Maader at søge denne Belfærdsskilde, og tværtimod Skade, om de efter Hr. Forfatterens Tanker, som en Folge af Mangel paa Kiøbstad,

skulde afholdes fra dette vigtige Kalb. At Kiøbstæder skulde danne Indbyggernes Smag, og giøre deres Forsætning meer naturlig, er en Sætning, der nok aldeles vil blive modsagt, da Erfarenhed noksom har beviist, at den nærmest Kiøbstæderne i Norge boende Bonde almindelig er den fattigste, da derimod den lange fra Kiøbstæ, den boende, er den meest formuende, fordi han ey har Anledning at smittes af Kiøbstædens Smag, Sæder og Lillokkelser, der aldeles ere skadelige for Standens tarvellige og naturlige Levemaade.

At en Kiøbstad skulde bidrage til Næringsbevæens Guldkommenhed, Pag. 135, i Henseende til Dværganling, Agerdyrkning og Skovhugst, vil vi tilstaae Hr. Forfatteren at være aldeles rigtig; dog kun i Lande, hvor disse Producter gives i Overflodighed; men da disse ey have i Nordlandene, uden til Indbyggernes sparsommeligste Udkomme, og det kun paa enkelte Steder, da er samme ey engang tilstrækkelig til Landets Indbyggere, hvis Antal, efter Hr. Forfatterens Meening, er 50,000, men efter de aarlige Dodes Antal, vist beløber sig til 70,000 Mennesker.

Fra den sydlige Deel af Landet vil vi opregne, hvad ethvert Fogderie haver af disse Producter.

Helgelands Fogderie er det frugtbareste, dog frembringer det i gode Aar ey store over Halvdelen af det Korn, som Indbyggerne behøve, ligesaa har det nogenledes Dværgavl, og i lykkelige Aaringer fra Kanen og Væpsen kan udføre endeel Fede Vahrer til Bergen. Skov gives i disse Distrikter, dog ey mere, end til Indbyggernes

Korns.

Kornødenhed; og se maa den ogsaa med megen Besvær paa visse Steder afhentes.

Saltens Fogderie under eet beregnet, hvor ikkun den Deel, som kaldes Dalen, er frugtbar, frembringer i gode Aar neppe treottendeel af det udfordrende Korn; Dvægaflen derimod er saa aldeles ubetydelig, at Indbyggerne endog som oftest forsynes med Smør fra Bergen; derimod har Skovene været betydelige, men aftage nu aarlig saaledes, at man maa befrygte Mangel paa samme.

Lofoden, Vesteraalen, Senjen og Tromsøens Fogderier ere næsten ufrugtbare paa Kornavling, og maa hente hvad som deraf behøves fra Kiøbstæderne; De have næsten ingen Dvægafl, og naar undtages lidt ubetydelig Skov i Senjen og Tromsøen, maa den fornødne med megen Besvær fra langt bortliggende Steder afhentes, og til Beviis paa Skovenes Formindskelse i Nordland, kan anføres der værende Øvrigheds Foranstaltning, hvilken har seet sig nødsaget, formedelt Skovenes betydelige Aftagelse, at udvirke Forbud paa Trævares Udsørsel af Amtet. Udskillige af Nordlands Indbyggere see sig derfor tvungne til at kobe, saavel Bygnings-Materialier, som Brænde, ey allene fra Romsen, men endog mange andre Steder i Tronhiems Stift.

Landet i Almindelighed har altsaa mere Mangel end Overflødighed paa disse Produkter, og en Kiøbstad, for hvilken de ere saa uundværlige, ville mere skade end bidrage til disse Næringsveyes Guldkommenhed. Hr. Forfatteren tilstaaer Pag. 135, at Skovene har været af større Betydenhed, end de nu ere, selgelig, da de nu ere

afstagenbe, vilse de ved en Riisstaeds Anlæggelse end mere blive det.

Erfarenheden med Abelsgaardens Forbedring ved Cronhiem, Pag 135, vil ei kunne betragtes som lige anvendelig i Nordlandene, hvor Himmeleguen mod den Cronhiemske er af saa ulige Bessaffenhed, og saa ugunstig for Agerdyrkning, at endog ved al anvendt Besøsninng, have de med samme af Naturen forbundne Vanskeligheder ikke været at bortrydde. Den letteste og simpleste Agerdyrkningsmaade, overensstemmende med Landets naturlige Forsatning og Omstændigheder, vil nok for den nordlandsske Almue blive den beste. Det kan gierne have sin fuldkommen Rigtighed med den Gaards Opkomst og Forringelse, Pag. 137, der ved en formuende Mand med store Besøsninaer blev forbedret; men om samme bleve anvendte til sand Fordeel og Nytte, kan vel Hr. Forfatteren ligesaa lidet godtgjøre, som at der blev betalt 9000 Rdlr for Gaarden; thi om en uvederhæftig Spekulant, der ey engang var Stedet bekiendt, men maastee af andre Aarsager tilhandlede sig Gaarden for 20,000 i Stedet for 9, saa er dermed ikke gotgjort dens rette Værdie, i Henseende til dens Forbedring eller Forringelse, som Forfatteren behager at anføre.

Med Indsigt og Formue kan vist nok Naturen lokkes til Belgierninger, men hvor ingen Naturens Evner ere, trodses den baade Forstand og Venge. Beviis har man i ovenmeldte Gaard, og mere kunde derpaa ey være anvendt, om og en Riisstaed havde befunden sig i Nærheden deraf.

Den gamle Historie beretter: At Waagen skal i for-
 dum Tid have været en Kiøbstæd, hvor visse Distrikter
 i Nordlandene vare forbundne at handle, man vied at
 den ey mere epistierer; men da man ingen Aarsag dertil
 finder anført, kan rimeligviis sluttet, at den ophorde,
 fordi den formedelt Landets naturlige Mangler ey har
 kundet soutinere sig som Kiøbstæd, waaget fra dette Sted
 og Vest efter ved Fosoden de betydeligste Havfiskerier
 baade have været og endnu ere; men ey ved Køst, Ber-
 gen og Erænen, hvorom Hr. Forfatteren Pag. 138 u-
 rigtig er bleven underrattet.

Forhen har endeel af Nordlands Indbyggere, men
 nu i endeel Aar kun faa søgt Finmarkens Fiskerie paa
 Waarfisket fra Kyndelsmis til Waaske; men, med Hr. For-
 forsatterens Tilladelse Pag. 138, ey ført Fiske til Ber-
 gen i Waji, men vel i Augusti Waaned, da den forin-
 den ey kunde være saa vel tørret, at den uden Fare for
 Bedervelse kunde fremsendes.

At Hr. Forfatteren ey selv kiender Landet og dets
 Forsatning, bemerkes i den hele Afhandling, og derfor
 maa have betient sig af Vejledere, der ey have givet de
 paalideligste Efterretninger, som især bemerkes fra Pag.
 138 til Enden af No. 9, hvor den nordlandske Sey-
 lads og Transport beskrives. Følgende kan derpaa tie-
 ne til Oplysning.

Det er fuldkommen rigtig, som Hr. Forfatteren siger
 Pag. 138: at Transporten besørages af ethvert Distrikts
 privilegerede Skippere paa aabne Jægter, der fornemme-
 lig til betydelige Fiskeladninger ere indrettede. At en-
 deel

deel af disse Skulde være over 100 Commerce-Læster drægtige, forholder sig ey saaledes, men vel fra 30 til 60 i det høieste; Ligesaa, at den største Ulejlighed ved samme Skulde være denne, at de kan have en Stormast med et svært Raafeyl.

Alle vittige Sømænd have stedse benndret disse Jægeter, og paastaat, at ey beqvemmere Fartøyer kunde bygges til denne Fart, hvortil et Raafeyl er det tienligste, da de for det meeste seyle med Vinden, og det saa hurtig, at intet Skib kan følge dem, endstisnt de, naaget den meste Fiske-Last er oven Vandet, dog seyle høyere Gang end kunde forventes mod Vinden; Tillige maa man erindre, at de for det meeste seile indensfiærs.

Begge Markeder eller saa kaldte Kiabstævner tilfammenlagte, kan nok regnes, at 200 Fartøyer og 15 til 1600 Mennesker ere i Farten; men egentlig er det kun 100 Fartøyer og 800 Mennesker, som hver Stevne gaae til Bergen. De ere ey nogenstinde tredjerdendeel Nar borte fra Landet, thi den halve Deel udi første Stevne reyse hjemme fra sidst i April, og komme tilbage i det seneste ved Juni Maanedes Udgang, og den øvrige Deel af ommeldte Mandskab udi anden Stevne, fra sidst i Julii til sidst i September Maaned, nogle faa Fartøyer undtagne, der Handelsveits for Modvind eller andre Hindringer kunde komme senere hjem. I denne Tid taber Landet tilforladelig intet ved deres Graværelse, da Agerdyrkingen besorges ved de hjemmeyerende Fruentimmere, gamle Mænd, og de mange øvrige, som ey til Farten behøves. Dette oplyser endnu mere følgende: Naar der i

Nordlandene aarlig fødes 1800 Mennesker, som er uden at Tvivl, saa maa der være i Landet (ester Hr. Sussmilchs Tabelle udi hans Gøttliche Ordnung, 2 Deel, S. 461) fra 14 til 60 Aar i det mindste et Antal af 16000 Mand's Personer, og af den Alder omtrent ligesaa mange Fruentimmer, som alle kan henregnes til arbejdsføre, naar de ellers ere friske. Hvormeget skulle de 800 Mennesker, som hver Kæmpe behøves i Farten til Bergen, savnes iblandt den oven anførte Mængde, Børn under 14 Aar og gamle Folk over 60 Aar uberegnet, der udgiøre af Mand's Personerne allene ifkun 1 af 200, og af Mand's og Qvindes Personer tilsammen 1 af 400.

Havfiskerierne gaae heller ey i den Tid an, uden i Wintermaanederne, da alle Indbyggere ere i Landet; Hvorledes kan den Høystærede Hr. Forfatter da sige Pag. 139, naar ovenmeldte betragtes, at Landet de Trefjerdenbeele af Aaret er blottet for sit Mandskab?

Landet taber altsaa intet i Næringsveesen ved denne Fart, men vinder formedelst Hyren aarlig, Styrmandenes Løn iberegnet, 15 til 20,000 Rdlr., hvortil kommer Fagternes Fragt, der og aarlig kan ansættes til 40,000 Rdlr., altsaa i alt 55 til 60,000 Rdlr.

Man maatte vel spørge, om denne Fragtfart for Landet ikke er ligesaa god, som nogen anden Fordeel? Og hvormed skulle disse 800 Mennesker fortjene saa meget udi 5, høyst 6 Maaneder, da enhver af dem i den Tid fortjener 25 Rdlr., og for Landet desuden 50 Rdlr., i alt 75 Rdlr., naar der, som før er meldt, fra Paaske til Mikkelsdag ikke gives noget betydelig Fiskerie i Landet, hvorved

hvorved de for den tabende Fragt og Hyre paa Bergen kunde holdes skadesløs, især da Landbruget ey behøver dem, og de desuden blive skikkede til duelige Søefolk.

At Fordelen heraf eene tilfalder Bergen, som Hr. Forfatteren Pag. 139 formener, forholder sig ey saaledes; thi om saa var, vilde vist ey Nordlenderne seyle forbi Tronhiem, som er kun den halve Vey, og har lige Frihed med Bergen, at handle med Nordlenderne. Men, Nordlenderne indsee viselig, at det for dem er fordeelagtigst at seyle til B-rgen, og der forhandle deres Vare, da denne, for dens fordeelagtige Beliggenhed for Søefarten, baade kan betale Landets Produkter med de høieste Priser, og igien levere de behøvende Vare til de taaleligste Priser. Ja det kunde muelig og bevises, at Kornvare ere ubi Bergen folgte til Nordlenderne for billigere Priser, end de ubi Dannemark har kostet ved første Indkøb.

At Landets Tilstand er slettere, end det fra Arilds Tid har været, Pag. 139, er en aldeles urigtig Beretning; vel kan det med Indskrænkning siges om en Deel Indbyggere; men hertil er vist Aarsagen allene overhaandtagende Overdaadighed i Levemaaden, og tilfide de hypoyige og fordervelige Giesfigiverier, der end mere vilde forøges, om en Kiskstad blev anlagt; Desuden er det ey at formode, at alle Indbyggjerne skulde være velhavende, da man endog i det frugtbare Dannemark vil finde mange fattige Bønder. Det forstaaer sig selv, som Hr. Forfatteren paa første Side No. 10 melder: at, til at drive de store Havskierier, udfordres Entreprise, Hazard, Indsigt, Plan, Kommando og Esterlevelse deraf, Formue og Kræfter;

ter; men at for den Aarsag en Kiøbstæd skulde anlægges i Nordlandene, er aldeles unødigt.

Ehi at Indbyggerne saae saa megen Understøttelse, som dertil forlanges, beviser den betydelige udestaaende Gield, hvormed Nordlændingerne ere understøttede fra Bergen, og viist beløber til 4 a 5 Tønder Guld, hvoraf, efter Opgivende første Stevne 1786 iberegnet, allene udi de 2de Fogderier, Senjen og Tromsøen, Beløbet var hen ved 2 Tønder Guld; De øvrige Egenskaber ere Indbyggerne, saa at sige, medfødde, saa at en Kiøbstæds Anlæg hellere vilde svække end forege disse naturlige Drifter.

Enhver, der har Kundskab om de nordlandske Produkter, vil umælig kunde troe, som Hr. Forfatteren paa samme Side formæener: at de, ved at henligge, indtil de til Bergen kan fremsendes, skulde forringes. Men, den Farlighed vil enhver kyndig Mand tilstaae, at de ey ere underkastede. Den eneste Produkt skulde mueligens være Silben; men om den og forinden til en Kiøbstæd i Nordland blev henført, da den først udi Oktober, November og December Maaneder fisses, kunde den dog derfra ey beti meligere om Aaret, til de Stæder, hvor den forbruges, udføres, end fra Bergen, nemlig i Maji og Junii Maaneder, da erfarne Søemand vilde bevidne, at de Nordlandske Kyster, som bekjendt, fra September og til Maji Maaned ere aldeles usjyhbare med Slibe, der ey, som Fægtterne, kunde seyle indenskiærs.

At den Fisk, som fanges til Havs udi Jannari og Februari Maaneder, maa forblive paa Stedet indtil Maa-
ste,

ffe, som Hr. Forfatteren Pag. 146 beretter, forholder sig aldeles ey saaledes.

De flere Havfiskerier begynde vel i disse Maaneder, og vedvarer almindelig til Paaske, men den da fangede Torff, der siden bliver benævnt Rundfisk, bliver, i Overeensstemmelse med Landets Anordninger, hver Aften ophængt paa de saa kaldede Jeller eller Træer for at tørres, hvor den ingen skadelig Tilfælde er underkastet, uden de, som naturlignis alle andre Ting muelig ere underkastede, og ey kan forebygges, endog ved at følge de beste og strengeste Forsigtigheds Regler.

Ovensynligere Fare vilde denne betydeligste Landets Produkt være underkastet, om den efter Fangsten til en Riobstød skulde henbringes uvirket, hvor almindelig der i Landet indfaldende ubetimelig Veyrlig kunde forlænge Keyfen, og derved blive udsat for aldeles Bedervelse, allikehelst alle Fiskerickyndige ere eenige deri, at jo strarere den fangede Fisk kan anvendes til dens Bestemmelse, jo mere bliver dens Godhed forædlet.

At den fangede Fisk bortselges til den i Distriktet boende Borger, eller saa kaldede Knabe, kan ey siges i Almindelighed, men vel tilfældignis af nogle enten forarmede eller torstige Fiskere, hvilket da stcer til den paa Fiskestedet boende Giesfigiver, der til Indbyggernes Skade besverre findes i alle muelige Fiskevar; Ligeledes findes der i Landet overalt hoesatte Handlende iblandt Almuen, hellere for mange end for saa, saa det ikke kan siges, at Bonden har Kkan en eneste Konkurrent, men flere, hvortil han kan afhænde

Hænde sine Vore, og igien tilkiøbe sig de fornødne, isald han ey har Teylighed at handle paa Bergen.

Kimeligvis maa de Nordlandske Produkter i Bergen udstaae den første Proøve, som Hr. Forfatteren siger Pag. 147, da det vilde være ligesaa taabeligt, som uforsvarligt, at betale de flette ligesaa vel som de gode. At den 3die, 4de, ja endog den halve Deel af visse Fiskevare, s. E. Sild, skulde gaae tilbage som Udskud, derom er Hr. Forfatteren aldeles usandsfærdig underrettet; thi vel kan det hende, at af et Partie Sild nogle Lønder ved skidesløs Behandlingsmaade kan være saal:des forringet i Værdien, at den med nogen Forstiel ringere kan betales end den beste, det samme kan og vel have hendet med de andre Landets Produkter, der ligeledes ved skidesløs Behandling kan i Værdien være forringet, og derfor noget mindre end de gode Varer betalte, men at de som Udskud ere tilbagesendte, vil formodentlig aldrig kunde bevises, da saadant er aldeles uhørt.

Hvad den udenlandske Proøve angaaer, da vil den nok aldrig kunde henregnes til Nordlands Tab, men formodentlig blive Bergens, for hvis Regning Varene udfikses, uden for saavidt deres Kredit kunde tabe derved hos Frimmede, og hvis Forbedring ey ved en nye Kjøbstæds Anlæg vil formodes, der ligesaa lidet som Bergen kunde være nærværende i Landet og paasee Virkningen.

Da vi troe at have beviist Usødvendigheden af en Kjøbstæds Oprettelse i Nordland, vil vi dernæst forsøge at besvare Hr. Forfatterens 2den Qvæstion Pag. 148: Om og en Kjøbstæd i Nordlandene er muelig, og kan den det have Sted?

Det

Det forstaaer sig selv, at det er mueligt, at anlægge en Kiøbstæd paa hvilket Sted det endog skulde være; Men om den der kan have Sted og Varighed, og være Kongen og Landet til Nytte, det bliver et Spørgsmaal af yderste Vigtighed.

Hr. Laugmand Rist har været stedse bekendt for en ligesaa redelig som troværdig Embedemand. Han boer i Landet, og har ved lang Erfarenhed lært at kiende Landets saunde Beskaffenhed; Man skulde altsaa troe, at den Erklæring, som han i denne Begivenhed har yvet at forelægge Regjeringen, ey kan indeholde andet end Sandheder, grunde paa Erfaring, og da han deri har beviist, hvad Skade en Kiøbstæds Anlæg vilde forårsage, troe vi, at hans Modsigelser, anførte af Hr. Forfatteren, fortrinlig vil bemerkes.

1mo. Paastaaer Hr. Laugmanden Pag. 150, at der formedelt Mangel paa Sommer vilde blive en Umuelighed, Censens Fogderie at anlægge en Kiøbstæd. Uagtet dette virkelig forholder sig saaledes, vil dog Hr. Forfatteren ey aldeles tilstaae det, men formoder, at da kun en lille Kiøbstæd skulle opbygges, vilde saa meget Sommer, som dertil fornødiges, være at faae.

Jo mindre Kiøbstæden blev, jo mere skadelig vilde den blive for Landet; thi jo mindre den blev af Betydning, jo ubetydeligere vilde saavel dens Udførsel som Tilførsel blive, og som en Folge deraf, vilde Nordlændingernes didbringende Produkter til en ringe Priis blive solgte, da de derimod vilde nødes til høiere Priser at betale de Fornødenheder, som de maatte behøve.

I Lyngen er vist ey saa megen Skov, som til Sommer og Brændefang behøves, og skal den hentes fra Salten, Rauen, Døpsen og Nummedalens Skove, vil den komme alt for dyre at staae, da Distantsen derimellem i det ringeste er 40 til 50 Mile.

Ut man kunde beboe Steenhuse i et saa overmaade foldt og fugtig Klima som i Nordlandene, bliver nok næsten en Umuelighed, da det desuden er bekiendt, hvor mange Aar der i de mildere Himmelegne medgaaer, forinden et Steenhuss af Graaestein bliver saa udtørret, at det kan beboes; thi af Muursteen vilde det blive en reen Umuelighed, formedelst den megen Regn og medfølgende Stormvinde, der ere saa almindelige i Nordlandene, og Transporten af den dertil behøvende Kalk og Muursteen, vilde blive overmaade kostbar, da deraf ingen gives i Landet.

Med Hr. Forfatterens Tilladelse vilde det være mere sandsynligt og rimeligt, efter Pag. 152, at beboe Jordhytter, der aldeles kunde imodstaae den haarde Kulde, endskjønt det for Kiøbstædens Dyrighed og Borgere vilde blive ynkværdige Boeliger.

2do. Waarslaar Hr. Laugmanden Pag 152: at Postens nordentlige og langsomme Gang vilde og bidrage til Kiøbstædens Umuelighed. Hr. Forfatteren synes vel løseligen at modsigge dette, og foreslaar Postens Gang over Överrige, igiennem det svenske Lapmarken; men hvor lang Tid vilde ey denne lange og besværlige Vey medtage, og hvor muelig kunde der gives Tilfælde, der aldeles kunde forbyde Postens Gang giennem dette Raboe-Rige?

Desuden, hvilken betydelig Skade vilde det ey forårsage Kiøbstædens Handel, naar Korrespondencen med udenlandske Stæder skulde medtage saa lang Tid? Hvad Skade vilde det ey forårsage, i Henseende til Bøxel-Handelen, og hvad Tab vilde dette ey blive for Landets Indbyggere, paa hvis Beføstning alt vilde medgaae?

Postens uordentlige og langsomme Gang, der formedelst Landets langt bortliggende, og dertil ubekvemme Beliggenhed, ei vil blive muelig at kunde forandre, vil altsaa tillige blive en usforanderlig Hindring for en Kiøbstæds Anlæggelse.

3tio. Paastaaer Hr. Laugmanden Dag. 153: „Da „trende Kiøbstæder, som ligge mellem Nordlandene og „Bergen, ey har kundet drage den nordlandske Handel „til sig, men Bergen altid været i Besiddelsen deraf, „som ligger bekvemst for den udenlandske Handel, og „altsaa forskaffer Nordlændingerne større Handelsfordele „end Tronhiem, Christiansund og Molde: saa vil en i „Nordlandene nye anlagt Kiøbstad saa meget mindre være „i Stand til at drage Handelen til sig, formedelst Sæd- „ladsens Besværlighed med Skibe.“

Hr. Forfatteren skriver samme Pagina: Deri er jeg aldeles af samme Tanker, men strax derpaa modsiges sig selv, naar han paastaaer: at det kunde være Kongen og Landet det samme, hvor Handelstaden var, naar den kun blev ligesaa betydelig og mere vigtig end Bergen.

At en Kiøbstad i Nordland vilde blive ligesaa betydelig og mere vigtig end Bergen for nærværende Tid er, vil neppe noget fornuftigt Menneske kunde forestille sig.

Enhver,

Enhver, som kiender Norge, maa tilfsaae, at Bergen, frem for alle Norges Kiøbstæder, har den fordelagtigste Beliggenhed til Handel. Den har, siden dens Anlæg 1070, efterhaanden saaledes erhvervet sig den udenlandske Bekjendtskab, at den derved er i Stand til, paa den fordelagtigste Maade for Nordlænderne, saavel at betale deres hidbragte Produkter, som og til de billigste Priser at levere dem de Fornødenheder, de behøve. Nordlænderne have stedse været fornøiede med denne fordelagtige Behandling, uden nogensinde at forlange den forandret, naar vi undtage maaskee en eller anden Embedsmand, som maaskee mere har haft egen end Landets Nytte til Hensigt. Den er den betydeligste af alle Norges Kiøbstæder, formedelt dens Handel, i Hensigt til de Kongelige Indkomster; kort sagt: den fortjener det Navn af en fuldkommen Handelstæd, da derimod en i Nordland anlagt Kiøbstæd, paa hvilket Sted det og maatte være, stedse vil blive usfuldkommen, formedelt Landets naturlige Mangler og Beliggenhed, og aldrig komme til at sættes i Ligning med Bergen.

Det vilde altsaa ey være Kongen og Landet det samme, da begges Tab vilde være en usøfbar Folge af saadanne Forandringer, hvilke altid ere berygtelige, uden i aabenbare og øyensynlige skadelige Tilfælde.

„Dr. Laugmanden har Pag. 154, efter Dr. Forsatte-
rens Tanker (ligesom de fleste, der har modsaagt en Kiø-
stæds Anlæggelse i Nordlandene) seylet i at tage Ber-
gen og Nordlænderne under eet i deres Betragtning-
er, som to uadskillelige Ting, af hvilke den ene ikke kun-

„de bestaae uden den anden. Som en med Erfarenhed
 „udrustet kyndig Mand, har Laugmanden fuldkommen
 „Ret; thi ligesaa nødvendig, som Bergen er for Nord-
 „land, er dette for Bergen, hvis betydeligste Handels-
 „green er den Nordlandske, og ved at tabe denne, useyl-
 „barligen vilde staae Fare for en total Udelæggelse.

Lige Skiebne vilde Nordlænderne være underka-
 stede, der, i Hensigt til deres Situation og Ubequem-
 ligheder, ey have den ringeste Udset, at kunne love sig
 Fordele ved en nye Kiøbstæds Anlæggelse.

Nordlænderne vilde aldrig kunne vente nogen sand
 Fordeel af Raboe-Nationernes Handel, da disse træn-
 ge kun for en ringe Deel til vore Landes Produkter, og
 derfor vil have rede Penge for deres til Landet bringende
 Vare, hvilken Handel altsaa vilde blive skadelig for Ind-
 byggerne.

Dr. Forfatteren mener Pag 156: at denne Raboe-
 Nations Handel vil være vigtig Gienstand nok, at giøre
 en Kiøbstæd i Nordlandene eller Fjindmarken baade nød-
 vendig og muelig.

Hvorvidt den kan være nødvendig eller muelig for
 Fjindmarken, tiltroer vi os ey at kunde bestemme, da saa-
 vel Landet som dets Handel er os ubekjendt; men saavidt
 Nordlænderne angaaer, troe vi, den vilde af ovenan-
 forte Aarsager være høyst skadelig, da det unægtelig bli-
 ver et Lands Fordeel, naar det kan baratere Vare mod
 Vare, og derimod Skade, naar det med rede Penge skal
 betale de behøvende Vare. Den betydeligste Tilførsel skal
 de formodentlig ventes fra Arkangel; naar nu Udførselen
 der,

der, som ofteste ſkeer, blev forbuden, ligesom i Nor, hvilken Trang, ja berygtelig Hungers Nød vilde ey Landet da udsættes for!

Dr. Forfatteren maa ey være underrettet om Bergens, saavel fra ældgammel som i senere Tider meddeelte Kongelige Privilegier, siden han Pag. 156 formener: „at de ingen Vaastand kan giøre paa den nordlandſke Handel, ey heller blive fornærmet, om en anden Riobs Nød var i Stand til at trække den hele nordlandſke Handel til sig, da den er aldeles udenfor dens Cirkel.

Paa Vilkaar, at understøtte Nordlænderne med Fornødenheder, saavel til Levnetsmidler, som til Fiskeriernes Drist, have Hansfestæderne, som de forrige Eyere af Handels-Kontoi-ret, erholder forſkiellige Kongelige Privilegier, ubehindret at handle med Nordlænderne, hvoraf det ſeeneste endog af Høyloblig Thukommelse Kong Friderik den Femte er bekræftet udi Aaret 1747 den 29de April. Bergens Borgere have siden den Tid tilforhandlet sig diſſes Handelsſtuer eller Contoirer med Pakhuſe og udeſtaaende Giæld, ſamt forundte Privilegier, og da nu Eyerne ere alle Kongens Undersaattere, vil det ey ſeyle, at jo Hans Majeſtæt vil lade Høyſtammes egne Undersaattere allernaadigſt uforfrænket nyde ſamme Friheder, ſom forhen vare forundte Fremmede og Udlædinge. At Privilegiets Vilkaar ere opfyldte, viſer nokſom den udeſtaaende Giæld, der ſom foran er ſagt, beløber ſig til 4 a 5 Tønder Guld.

Bergens Byes Privilegier af 29de April 1702 udi 13de Poſt ſtafſæſter ligeledes ovenanførte, hvorved be-

pises, at Bergens Borgere ey allene have Paaskand paa Nordlands Handel, men endog, at den er dens Cirkel aldeles vedkommende.

4to. Paaskaer Hr. Laugmanden Dag. 156: „At et „vist Distrikt af Nordlandene maatte lægges under den „nye Kiøbstad, og tvinges til, eene og allene at handle „med dette Sted.

Hr. Forfatteren paaskaer derimod, at det vilde have de skadeligste Følger. Da Kiøbstadens Anlæggelse ovensynlig forud sees skadelig for Landet, saa vilde i Særbeleshed de indskrænkede Distrikters Skiebne blive den beklageligste. At ved en Kiøbstads Anlæggelse i Nordlandene Konkurrenten for Indbyggerne blev forøget, og deres Fiskerier satte paa en ordentlig Rod, som Hr. Forfatteren Dag. 158 formener, vil nok ingen bifalde, der baade har Kundighed om Fiskerierne, og tillige kiender Landets Bestaaffenhed, samt veed, at Konkurrenten for Indbyggerne der ikke mangler, og at Fiskerierne ere i den beste Gang, ved Understøttelsen fra Bergen; men vi troe nok, at Hr. Forfatteren paa dette Sted endnu fortsætter Ideen om Sindmarken, som aldeles ikke passer sig paa Nordlandene.

5to. Formener Hr. Laugmanden Dag 158: „At naar „en saadan Kiøbstad skulde have Sted, vilde det blive en „Nødvendighed, at samme maatte løse de Bergenske Handelslende ud af den Siold, de have staaende i Nordlandene, „som er af den Betydning, at den aldeles vilde ruinere „mange Familier, naar den ey blev betalt.

Intet vilde være retfærdigere og billigere end dette; thi da denne betydelige Siold til Landets Fornøden-

der og Fiskeriernes Fremme er udborget til Nordlændingerne, paa Vilkaar, at være berettiget til deres Handel, saa vilde der vel blive en aldeles Villighed, at samme maatte blive de Bergenske udbetalt, i Overeensstemmelse med Bergens Byes allernaabigst meddeelte Privilegier af 29de April 1702 3die Post, saa lydende: „Ligemaade skal det være Nordlænderne, saavel som og alle udenbyes Mand, som til en Borger i Bergen noget skyldig er, forbudet sine Vare til andre Borgere at sælge, førend han sin Skold hos hannem betalt haver.“ Ligeledes Forordningen af 12te September 1753, dens 3die Artikel: „Ligesaalidet skal det være saadan udenbyes (Nordlands) Mand tilladt at forlade den Kiobmand og det Sted, han haver handlet paa, saa længe han er noget skyldig, og førend Sielden er betalt, under saadan Straf og Mulkt, baade for den udenbyes Mand, og for den Kiobmand, som hannem videndes antager, som Dommeren efter Bestaaffenhed finder, at de begge kan have fortient, i hvilket Fald Bergens Byes Privilegier, især deres 3die Post, srikte skal efterleves.“

Vi ere aldeles eenige med hvad Hr. Forfatteren Pag. 158 formoder; at han ey troer, saadan Kiobstæd skulde være i Stand til at sætte Bergen ud af al Koneksiøn med Nordlandene. Saasnart de ey under Evang bliver nødde dertil, vilde det vist ey skee; thi de fleste, helst de Formuende, vilde vist søge Bergen, som det fordelagtigste Markedsstæd; de mindre Formuende derimod, vilde maaskee søge den nye Kiobstæd, i Tanke, at blive utrævede for den Sield, de maatte skylde til Bergen.

Riobstæds Beboerne burde altsaa usefbar, ved at handle med dem, beqvemme sig til forinden at udbetale deres bergenske Giæld.

Det Afbræk, saavel Bergen som Tronhiem har lidt i deres Handel ved Christian-sunds og Moldes Anlæggelse, er nok ei saa ringe, som Hr. Forfatteren Pag. 158 formener: at de derimod have tilføjet de omliggende Distrikter og der værende Almue saa betydelig Nytte, derom vil man meget tvivle, dette veed man tilforladelig, at endeel fremmede Riebmand boefatte sig ved Christian-sunds Anlæggelse, erhvervede der anseelige Midler, og derefter forlode Landet med den samlede Belskand. Naar man undtager nogle saa, saa ere de fleste af sammes nu værende Beboere forarmede og afmægtige Borgere.

Da vi neppe kan foresille os, at det Dyemerke af Landets egen, end lige en fremmed Handel, ved en Riobstæd i Nordlandene kan opnaaes, bitalde vi fuldkommen Hr. Forfatteren Pag. 159, at det neppe var Umagen værd at tænke derpaa. Strax derefter seer Hr. Forfatteren ingen Nødvendighed i, at det ene Sted absolut skulde holde det andet Stædesløs for sine Fordringer. Jo, saaledes som Belskaffenheden er her, vil det nok blive en aldeles Nødvendighed, hvorom Kongen ey allene allernaadigst har betrogget Bergen; men som Hans Majestæts landsfaderlige Retfærdighed tillige ey vil tillade at maatte blive forandret, da alt for mange Undersaattere, ved at tabe denne betydeligste Deel af deres Belskærd, vilde blive aldeles forarmede.

Hr. Forfatteren siger Pag 159: at Nordlændingerne, ved at sælge deres Produkter til den nye Kiøbstæd, dermed vilde fortiene rede Penge, hvilke Bergenserne ved en Kommissionær til Siødens Betaling kunde lade indeholde. For Bergenserne kunde det maasse, dog ey uden megen Vanskelighed lade sig gjøre, men for Nordlændingerne vilde det blive en uheldig Omstændighed, naar de med det udbragte af deres Produkter skulde betale deres Siøld, hvortil overflødige Fiskerier maatte indtræffe, om det for de fleste skulde blive tilstrækkelig, naar de ey paa nye bleve understøttede med saa megen Kredit, som forhen, til Levnetsmidler og Fiskeriefornødenheder, der vel ey, i Betragtning af den dertil udfordrende betydelige Kapital, saa lettelig af den nye Kiøbstæds Beboere vilde blive at udrede. Bergenserne kunde ey heller indlade sig med, at give Nordlændingerne den Kredit og Understøttelse, som forhen, naar Handelen med samme skulde blive saa vilkaarlig og uvis, som Hr. Forfatteren paa forommeldte Pagina vil have den. Samme Pagina troer Hr. Forfatteren, at den Bergenske udestaaende Siøld i Nordlandene paa somme Steder er saa stor, at man neppe kan vente, den nogensinde skal blive betalt.

Sandheden heraf maa Bergen, besværre! som oftest med Tab erfare, hvorfor det var desmere ubilligt, om den tillige skulde tabe den visse Siøld, som den til Nordlændingernes virkelige Understøttelse have udborget.

6to. Modfiger Hr. Laugmanden Pag. 160 en Kiøbstæds Muelighed saaledes: „Tromsøen og Senjens Fogderier, hvor denne Kiøbstæd, efter Fogden Wangs Forslag,

„slag, Skude anlægges, er det haardeste og meest ufugt-
 „bare Distrikt paa Kornvare og Græs i heele Landet,
 „da samme ligger nærmest Finmarken og længst Nord,
 „hvilket vilde foraarsage Mangel paa Fodevare for saa-
 „dan en Bye m. m.

Hr. Forfatteren nægter denne vigtige Sandhed vel
 ey aldeles, da han tilstaaer, at der er Mangel paa Korn
 i disse Distrikter; men vaastaaer tillige, at Senjen er
 ligesaa frugtbar paa Græs og Qvæg, som noget andet
 Sted, samt at Finmarken har Steder, hvor en Riob-
 stæd gierne kunde ernære sig.

Vi have foran angivet de Grunde, hvorfor Hr. Lange-
 mandens Erklæring fortienet at ansees som sand, og paa
 Erfarenhed bygget; og vi vil vist af enhver, der har den
 lokale Kundskab om Landet og dets Forsatning, fuldkom-
 men bifaldes; da disse saa tydelig bevise Umueligheden af
 en Riobstæds Anlæggelse i Nordlandene, ansee vi det kun
 overflødig at tilføje videre, end dette:

At da man i disse Tider skal have udseet Tromsøen som
 beqvem til en Riobstæds Anlæggelse, vil vi ey allene des-
 angaaende henvise til Hr. Langmandens sandsfærdige derom
 afgivne Erklæring, der gandske beviser saadant Anlægs U-
 muelighed, men og tilføje dette, som kyndige Sæmænd
 ved Undersøgelse ville befinde sandsfærdigt: at der ey paa
 Tromsøen findes en Havn, der i stormende Veyr er be-
 qvem til Skibes trygge Beliggenhed, samt at Indløbet fra
 Soen er saa aldeles farligt, formedelst langt udi Soen
 liggende Skier, at derhen sejlende Skibe vilde stædse
 staae fare for at forlise. Disse tvende Mangler ere, Ste-
 dets

Detts lange Veliggenhed mod Norden uregnet, gjør det høyst rimeligt, at man til saadant Sted en kunde vente nogen flækkelig Tilførsel af Kornvare, men snarere befryste den allergruovmiste Mangel, da Landet selv ey frembringer noget deraf.

Efterform vi ey have nogen Kundskab om Finmarken, der formodentlig er Hr. Forfatteren bedre bekendt end Nordlandene, ville vi altsaa ey vove at ytre vore usuldkomne Tanker, om en Kiøbstæds Anlæggelse der er muelig eller ikke.

Hr. Forfatteren har altsaa mindre end kundet modsigge Hr. Laugmandens grundige Erklæring mod en Kiøbstæds Anlæggelse i Nordlandene, da denne aldeles har beviist Anlæggets Umuelighed.

Da vi troe paa ligesaa sandfærdige Grunde, som Hr. Laugmand Rist, at have beviist Umueligheden af en Kiøbstæds Anlæggelse paa anførte Sted, staaer altsaa tilbage den 3die Quæstion: Hvad Indflydelse den ville have paa Bergens Forfatning, og om dennes Undergang vilde blive en nødvendig Følge deraf?

Hr. Forfatteren siger selv paa første Side No. 11: „Dette vigtige Spørsmaal er ikke saa let at besvare, som de tvende forrige, det er netop den store Anstødssteen, som, naar den var ryddet af Veyen, vilde jeyne alt det øvrige.“ Heri har Hr. Forfatteren for saavidt ret, at det er en med af de mange og store Hindringer, som, naar den med de øvrige kunde ryddes af Veyen, let vilde forene Hr. Forfatterens Plan; men denne Anstødssteen er af saadan Vigtighed, at den ingenlunde vil kunde ryd-

des

des af Bøyn. Vi have foran viist, hvad Indflydelse den nordlandske Handel har paa Bergens Forsatning, samt at den er Bergens betydeligste Handelsgreen, som, ved at tabe denne, vilde være udsat for fuldkommen Ødelæggelse. Det er ey Kiøbmandstanden allene, men Haandværkerne og de ringe Indbyggere, lige til Daglønneren, som have deres betydeligste Levebrød ved den nordlandske Handel, der, ved at mangle denne Næringskilde, aldeles vilde forarmes; og hvorfor skulde, hvor Fornødenhed ey udfordrede det, en gammel berømt og for Landet uundværlig Kiøbstæd ødelægges, for at opbygge en nye, der øyensynlig kan forud sees, at blive Landet ganske unyttig.

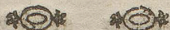
Hvad Tab vilde allene Antægget paaføre den Kongelige Kassa, og hvor betydelig vilde ey de aarlige Kongelige Indkomster fra Bergen formindres, om den nordlandske Handel nogensinde skulde komme fra Bergen? Thi om de anførte virkelige Umueligheder for en Kiøbstæds Antæggelse i Nordlandene ey gaves, vilde den dog aldrig komme til den Udvidelse i Handelen, som Bergen for nærværende Tid besidder. At Hr. Forfatteren har skreven i en redelig Hensigt, troe vi fuldkommen, ligesaa, at han, efter egen Tilstaaelse, ey har haft den fornødne Kundskab og Erfaring om Nordlandene, og derfor har grundet sine Tanker paa Bøynederes Efterretninger, hvilke aldeles ey have været tilforladelige. I denne Henseende fortiener han baade al muelig Undskyldning, som og al den Agtelse, en redelig Mand tilkommer, da han ey allene Pag. 162 selv anseer sine Tanker om denne Sag mindre end afgjørende, men underkaster dem nærmere Undersøgning; ja endog samme Side udtrykker sig

sig saaledes: „Skulde imidlertid derved een af de vigtigste
 „Byer odelægges, som fra ældgammel Tid har været i Be-
 „siddelse af den næsten betydeligste Handel, som føres i beg-
 „ge Rigerne, saa maa enhver stielve ved Forslage, der kun-
 „ne have saadan en Følge “

Uf hvad Betydenhed den nordlandske Handel med Ber-
 gen er, kan man allerlettest gjøre sig Begreb om, naar man
 betragter den betydelige Sield af 4 til 5 Tønder Guld, som
 Bergen tilforladelig udi Nordland har tilgode, og hvoraf
 allene Tromsøen og Senjens Fogderier skylder henved 2
 Tønder Guld.

Evertimod Hr. Forfatterens Tanker Pag. 164, findes
 der vist i Nordlandene, saavel Kapitalister som og formuen-
 de Bønder, saag blandt Nordlandshandlerne i Bergen,
 saavel formuende som mindre formuende Kiobmænd, hvore-
 af de fleste kan regnes blandt de sidste Antal, der rigtig
 nok, efter Hr. Forfatterens Tanker, kommer deraf, at Han-
 delen er i sin rette Natur fordeelt mellem mange, hvilkes
 Omstændighed ogsaa bidrager til Nordlændingernes sande
 Fordeele. Hr. Forfatteren formener Pag. 165, at den
 nordlandske Sield hviler kun paa den fattigste Almue, og
 paa de fletteste Distrikter. Evertimod, den hviler paa alle
 Distrikter, dogl afvejlende, ligesom Fiskerierne lykkes eller
 mislykkes, og som Distrikternes mere eller mindre frugtbare
 Beliggende finder Sted.

Hr. Forfatteren udlader sig derefter saaledes: „En
 „saa betydelig Handelsgreen, kan det ey andet, end være
 „Bergen af største Vigtighed, at beholde ubeskaaret; jeg
 „troer ogsaa, den har fuldkommen Ret at tilægge sig den,
 „og at den med Varsomhed maa tøres.“ Da

Da vi forhen tydelig har beviist, af hvad Vigtighed denne Handelsgreen er for Bergen, tillige hvad Rettighed den dertil har, saavel i Overeensstemmelse med de derom meddeelte Kongelige Privilegier, som og i Betragtning af den i Nordland udestaaende betydelige Sield, saa er vi fuldkommen enige med Hr. Forfatterens ovenansførte grundige og billige Udsagn: at Bergen bør beholde denne Handelsgreen ubesklaaren.

Hvad Hr. Forfatteren Pag. 166 og 167 melder, betreffende Christiansund og Molde m. m., derom have vi foran handlet, ligesom især om en mindre Kiøbstæds Skadelighed. At den nye Kiøbstæd vilde faae et nyt Distrikt, nemlig Finmarken, at handle med, derom tvivles aldeles, da det nye Distrikt usyrlbartigen vilde finde sig aldeles ubiulspee med den nye Kiøbstæd; blev derimod Finmarkens Tvang ophævet, og, efter Hr. Forfatterens Tanker, fik uindskrænket Frihed at handle med Landets Kiøbstæder og Nordlands Indbyggere, vilde vist dette Lands nærværende Vilkaar merkelig forbedres.

Hvad Hr. Forfatteren Pag. 168 melder, at den Rusfiske og Svenske Handel bør være den vigtigste Siensstand for en Nordlandsk og Finmarks Kiøbstæd, er foran modsagt med saadanne Grunde, som beviser, at den vil blive aldeles skadelig for Landet, og altsaa bortfalder.

Umuelig kunde Bergen eller Nordlandene i denne Henseende betragtes som Bisager, men som paagieldende, der i dette Tilfælde vilde tabe betydeligt. Et lidet Forsøg med ommeldte Rusfiske og Svenske Handel i Finmarken skulde fillert bevise, hvor skadelig den vilde blive for Landet.

Vi bifalde, hvad Hr. Forfatteren til Slutning anfs-
 rer, at Sagen er af megen Vigtighed. Sid den saaledes
 maatte betragtes, og at ey Egennytte, men Kongens og
 Landets sande Velfærd maatte være Opmædet og Hens-
 sigten, saa vil vist saadanne skadelige Forslage, ligesom
 forhen, aldeles overgives til Forglemmelsen.

